

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

к.е.н., ст. викладач **Касьяненко Т.В.**,

студент **Філатов В.Ю.**

Сумський державний університет (Україна)

Світовий досвід свідчить, що в умовах кризи й невизначеності гарантовано безпрограшно і найперше, куди треба вкладати обмежені ресурси (держави, країни, родини) - це в розвиток людського капіталу: освіта, медицина, наука, проривні технології.

Саме тому, *актуальність* освітнього питання для України стало ще більш значущим.

Вирішення великої кількості проблем в цій галузі потребує дуже великих ресурсів, як фінансових, так і людських. А головне протиріччя економіки стверджує, що ресурси обмежені, а потреби безмежні.

В нашій роботі ми розглянули проблему розподілу бюджетних коштів на систему освіти України в цілому.

Зміни, які були продиктовані Законом про вищу освіту, а також Законом про Державний Бюджет України на 2015 рік:

- видатки загального фонду Міносвіти зросли на 3% у порівнянні з 2014 роком

- значно збільшені видатки на підготовку кадрів у ВНЗ I та II рівнів акредитації – у 2015 році на це передбачено 3,8 млрд грн, що на 27% більше, ніж у 2014 році.

- сукупні видатки на державне замовлення на підготовку кадрів чи підвищення кваліфікації збільшені на 10% і становлять 21,5 млрд грн.

Одна з головних новацій – це фінансова автономія вищих навчальних закладів. Автономія полягає у виведенні спеціальних фондів ВНЗ з державного казначейства і право розміщення цих коштів в комерційних банках. Це дає змогу університетам на власний розсуд розпоряджатися власними ресурсами на ті статті витрат, які зможуть принести найбільше користі для університету (інституту, коледжу і т.д.)

Якщо говорити про міжнародний досвід, то наприклад частка витрат на освіту в Польщі складає 4,25 %, в Україні – це 7-8 %. Виходить, що Україна вкладає більше в освіту, але на якості це ніяк не відображається. Головна проблема в раціональності використання тих ресурсів, якими володіє освітня система України.

Найбільш проблемні питання і способи їх вирішення.

1) Стипендіальне забезпечення студентів. Система нарахування з огляду на середній бал вище 4.0 має дуже багато способів маніпуляцій, спекуляцій і т.д. На стипендію виділяється більше 3,5 млрд. грн. Більш раціональний їх розподіл (наприклад рейтинговий показник) міг би за різними оцінками підвищити мотиваційний фактор на 40-50 %. А від цього суттєво залежить якість освіти.

2) Скорочення чисельності сільських шкіл. Пропонується укрупнення шкіл, приблизно з 3 до 1. За різними оцінками це зекономить десятки мільярдів гривень в рік. Якість за оцінками експертів також покращиться, бо відповідно до статистичних даних, чим більша школа – тим більш якісний випускник виходить в результаті. Для прикладу витрати на 1 школяра з бюджету в місті – 10 тисяч грн., в невеликій сільській школі – 80 тисяч грн.

Універсальної схеми розподілу бюджетних коштів не існує. Але так чи інакше позитивний досвід інших країн потрібно вміло і ефективно використовувати.

3) Заробітна плата педагогів. Середня заробітна платня вчителя –1950 грн (78\$), середня заробітна платня викладача – 3247 грн (130 \$). Такий рівень доходів для науково-педагогічних працівників зовсім не відповідає європейському рівню, зокрема українському також. Такий рівень заробітної платні дуже часто змушує шукати інші сфери заробітку, що суттєво відображається на викладацькій діяльності того чи іншого науково-педагогічного працівника. Також на низькому рівні мотивація розвиватися як викладач, вчитель, адже система матеріальної стимуляції застаріла і вже декілька десятиліть не відповідає сучасному ринковому положенню.

Пропозиція полягає в: 1) раціоналізації розподілу фонду заробітної плати в залежності від досягнутих результатів; 2) вікове обмеження викладацької, вчительської діяльності, що зменшить кількість працівників і збільшить відсоток більш молодого-прогресивного покоління, 3) зменшення кількості вчителів, шляхом реформування шкіл по принципу Грузії.

В умовах економічної кризи та війни більше матеріальних ресурсів на освіту вимагати марно, але завжди є можливість використовувати ресурси інших країн, фондів, шляхом партнерства. Наприклад Польща залучає 30 % іноземних інвестицій у сферу освіти, тож орієнтація на міжнародні фонди повинна бути ще одним пріоритетом Міністерства освіти і науки України.

В цілому видатки на освіту не зменшились, але якщо врахувати інфляцію в 2014 році (21 %), і запланованих 18 % в 2015, то реальне скорочення можна спостерігати на рівні 30-40%. Це ще раз доводить актуальність даної теми і її імплементацію в дії. Адже, тема дослідження дуже тісно пов'язана з реальним станом справ. Пропозиції, які базуються на мінімальних дослідженнях, експертних думках, міжнародному досвіду, можуть дати поштовх до розвитку освітньої системи України уже в найближчі 3 роки, але тільки при умові їх інтегрованості.